

ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бурхливі темпи наукового і технічного прогресу, зростання економік різних держав забезпечуються за рахунок зростаючого споживання природних ресурсів, збіднення навколишнього середовища, що призвело до планетарної кризи. Відтак, світове наукове співтовариство прийшло до усвідомлення необхідності формування нової моделі розвитку цивілізації, здатної протистояти викликам і проблемам сучасного світу. Людство стало перед необхідністю формування нового світогляду, обґрунтування нових цінностей, морально-етичних критеріїв та корекції спільних цілей і пріоритетів.

Уперше поняття «сталого розвитку» було сформульоване у доповіді «Our Common Future» («Наше спільне майбутнє») голови Міжнародної комісії з питань екології та розвитку ООН Гру Харлем Брутланд у 1987 році. Під сталим розвитком розумівся розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, проте не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [1, с. 626]. Суть його полягає в обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку так, щоб від покоління до покоління не зменшувалися якість і безпека життя людей, не погіршувався стан довкілля, а відбувався соціальний прогрес, який визнає потреби кожної людини.

У 1992 р. на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро) офіційно було проголошено стратегію сталого розвитку людства довготривалою стратегією всесвітнього розвитку. Основні ідеї концепції сталого розвитку можна звести до таких положень: сталий розвиток означає якісні перетворення всіх сфер людського життя; сталий розвиток являє собою синтез глобального і локального розвитку, оскільки неможливо забезпечити стійкість загальносвітового розвитку за умови нестійкості розвитку його окремих елементів; перехід світової спільноти до сталого розвитку безпосередньо пов'язаний з глобалізаційними процесами, при цьому саме конструктивні елементи глобалізації служать його досягненню [2].

У вересні 2015 року глави держав та урядів ухвалили рішення про постановку нових цілей сталого розвитку, реалізація яких повинна завершитися в 2030 р. Комплексна система із 17 цілей сталого розвитку, що охоплюють соціально-економічний розвиток і охорону навколишнього середовища, є планом дій для благополуччя людей, планети, їх процвітання.

Після проголошення Цілей сталого розвитку ООН світова бібліотечна спільнота активно долучилася до підтримки їх досягнення.

Міжнародна Федерація Бібліотечних Асоціацій (ІФЛА) стверджує, що сьогодні збільшується доступ до інформації і знань в суспільстві за допомогою передових технологій, що сприяє стійкому розвитку і поліпшенню якості життя населення. Бібліотеки в цифрову епоху відіграють роль посередника між людиною, інформацією і технологіями.

У Стратегічному плані, який був прийнятий Правлінням ІФЛА у грудні 2015 року, наголошувалося на підтримці бібліотечно-інформаційного сектору на регіональному та національному рівнях щодо захисту інтересів бібліотек, стратегії та практичній реалізації цілей сталого розвитку (ЦСР) у рамках Порядку денного ООН до 2030 року [3].

У Стратегічному напрямі, який має назву «Нарощування потенціалу», однією з Ключових ініціатив 2015–2016 є окреме питання про діяльність бібліотек у Порядку денному ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року, яке містить такі напрями:

- інформування про Порядок денний ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року;
- залучення членів ІФЛА до роботи, спрямованої на внесення бібліотек до національних і регіональних планів розвитку;
- формування ставлення до бібліотек як до найважливіших загальнонаціональних культурних інституцій.

Враховуючи комплексні зміни в інформаційному середовищі, зміни у виробництві, розповсюдженні, використанні інформації, зміни в інформаційних потребах людей і можливостях

їх задоволення, змінюються і бібліотеки. Сьогодні українські бібліотеки мають необхідний потенціал для активного долучення до загальносвітових процесів підтримки глобальних цілей сталого розвитку.

Через розширений доступ до інформації і знань в суспільстві за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), через свої ресурси та сервіси бібліотека сприяє сталому розвитку та покращенню якості життя населення.

Передбачається, що реалізація цілей сталого розвитку поширюється більшою мірою на публічні бібліотеки, проте академічні та наукові бібліотеки також підтримують наведені ініціативи, сприяють розвитку і популяризації навичок цифрової, медіа- та інформаційної грамотності. Бібліотеки закладів вищої освіти вдосконалюють цифрову доступність, розвивають ідеї відкритого доступу у сфері наукової комунікації та взаємодії, тому, відіграють важливу роль в академічній спільноті. Бібліотечна інфраструктура, персонал, включеність в освітній простір навчального закладу роблять бібліотеку перспективним агентом цілей сталого розвитку.

Виходячи із мети, яка сформульована в Стратегічному плані ІФЛА, а саме – захист і просування загальнокультурних цінностей, відстоювання важливості високоякісних бібліотечних та інформаційних служб, які сприяють соціальному, культурному та економічному зростанню, бібліотеки України, незалежно від їх належності і підпорядкування, мають забезпечувати інформованість з питань екології та етики, формування цінностей і підходів, прищеплення навиків і заохочення поведінки, сумісної зі сталим розвитком.

Так, цьогорічний Форум молодих бібліотекарів, який проходив на базі Університетської бібліотеки Центру Митрополита Андрія Шептицького Українського католицького університету, мав на меті зібрати успішні кейси реалізації проектів, спрямованих на підтримку Цілей сталого розвитку в Україні та закордоном, про що говорить тема Форуму – «Бібліотеки та сталий розвиток суспільства». Учасниками форуму стали близько 100 молодих фахівців бібліотечної справи з різних регіонів України, а також партнери та гості з Білорусі, Кіпру, Латвії, Словенії, Туреччини, Румунії та Іспанії. Серед тем, що заявлені в програмі заходу: «Дослідження активного громадського середовища для налагодження спільної діяльності заради досягнення цілей», «Глобальні Цілі сталого розвитку та місцеві бібліотеки: точки дотику», «Бібліотеки – майданчики для неформальної освіти громади» та ін.

Ролі бібліотек у досягненні цілей сталого розвитку ООН до 2030 р. був присвячений міжнародний семінар за програмою ІФЛА, який відбувся 17 – 18 квітня 2018 р. у Будапешті (Угорщина), у Національній бібліотеці Угорщини імені Ференца Сечені.

Отже, через такі та подібні заходи бібліотеки України зазнають якісних змін задля забезпечення сталого розвитку. Інвестуючи свій досвід і ресурси, бібліотеки намагаються забезпечити рівний доступ до друкованої та електронної інформації, до надбань культурної спадщини для розвитку освіти, творчості та інновацій.

Список використаних джерел:

1. Майєр Джеральд М., Раух Джеймс Е., Філіпенко А. Основні проблеми економіки розвитку. К. : Либідь, 2003. 688 с.
2. Барлибаєв Х. А. Людина. Глобалізація. Сталий розвиток. М. : РАГС, 2007. С. 164 – 166.
3. Стратегічний план 2016 – 2021 / Прийнято Правлінням ІФЛА. URL: <http://www.ukrbook.net/ifla.pdf>

